

A BUDAPESTI UNITÁRIUS EKKLÉZIA URASZTALÁ- NAK ÉKESSÉGEI.

(B). Ez év Pünköst első napján ifju ekkléziánk egy lélekemelő s jövőre biztató ünnepélyvel gazdagodott, melyet feljegyzés nélkül nem hagyhatunk; mert az ilyen örvendetes jelenetek jelzik egy felől csak a minap megalakult eklánk szép fejlődését s másfelől buzdításul szolgálhatnak más hitrokoninknak is a kegyes, jó cselekedetekre.

Az igaz keresztény szivből folyó tény és áldozat, a melyet itt megörökíteni akarunk, a következő:

Hazánk fővárosában a néhány év előtt alakult unitárius fiókegyházközség Isten segedelmével és angol s amerikai hitrokonaink igaz keresztény részvétivel anyaekkléziává alakulván s Derzsi Károly barátunkban egy emelkedett szellemű, magas miveltségű, minden tekintetben kitünő lelkészt nyervén: anyaegyházközségünk életfolyama kezdetét vette a fővárosban nagy reményekkel. De az istenitiszteleket csak bérelt helyiségben lehetett s kellett tartanunk, s még sok ideig leszünk így; mert habár egy imaházra hiveinktől szépen folynak a kegyes adományok úgy, hogy már e czélra is több mint tízezer frt. alapunk van; de ehhez még sok kell, hogy legifjabb anyaeklánk itt a Duna partján, hazánk fővárosában saját imaházat emelhessen.

Nem különben sátoros ünnepek alkalmával az urvacsorához asztalt, szent edényeket s az ezeket borító takarókat innen-onnan kellett kérnünk, nem lévén ifju anyaeklánknak ezen szent eszközök közül egyebe, egy könnyű, fejér asztalkendőnél, melylyel az urvacsorai kenyér és pohár fedetett be s melyet még a fiókegyházközségnek Hajós Róza k. a. (most Csongvay Lajosné) ónagysága ajánlékozott.

Anyaeklánk fejlődésével a buzgó lelkű nők kegyessége e tekintetben is meghozta az igazán nagyszerű, szent áldozatot. A nők vallásos szive mindenkor csodadolgokat mivel. S kicsiny egyházunkban mindig voltak illetett, kegyes lelkű nők, a kik jó cselekedeteikkel is bizonyították szivök szent vallásosságának bensőségét.

Most már van az urvacsorához tisztességes asztalunk (ezt az

ekla szerezte), van rajta pompás bársony asztaltakarónk és egy gyönyörű himzésű felső, fejér boríték, a szent jelek befedésére való. A kettőnek értéke legkevesebb 450 frt o. é. Ezek már clenodiumok és sajátjaink, még pedig J a k a b E l e k n é született M i k e R ó z a és leányai J a k a b J u l i s k a és R ó z a kisasszonyok kegyességéből.

De álljon itt magának a nemes adományozó családfőnek nagybecsü ajándéklevele:

Tiszteletes Szent Ekklézsia és választott kebli Tanács!

Midőn budapesti fiókegyházunk 1880. május 30-án kelt, anyaegyházzá alakulásunk végett felszólító lelkes körlevele kezeimhez jutott, én és családom belső örömmel fogadtuk az istenes szándék e nyilatkozványát, s míg azon gondolkozánk, hogy sulyos anyagi viszonyaink közt a felhívásnak miképen tegyünk eleget: alig félév múlva megérkezett a Főtiszt. és Mélt. Püspök ur, szeretett főpásztorunk azon kedves hirt tudató levele, hogy angol- és észak-amerikai hitrokonaink egyházunk és a papság megalapítására a folyó évre 200 font sterlinget ajánlottak meg, s addig is, míg a hivatalos tudósítás elérkeznék, főpásztori levelében beható gondolkozásra és arra kért fel, hogy már most rajtunk budapestieken és erdélyi hitrokoninkon a sor, hogy magunk s ügyünk barátai között fokozott buzgósággal megbeszélés tárgyává tegyük a dolgot s a nagylelkű áldozathoz méltó tevékenységnek és áldozatkészségnek adjuk jelét, hogy ez által az eszmének és leendő egyházunknak életrevalósága s életképessége — a mire angol hitrokonink számitnak — bizonyítva legyen.

Egész komolyságában, félig megtestesülve jelent meg e nagy tényben az elmondott merész szó és kitüzött czél s a csak imént szinte elérhetlenné látszó lobogó, hamarabb mint véltük, közvetlen közelünkbe jött. Éreztük a tengereket uraló két nagy nemzet hatalmas szellemének erős érintését s teremtő hatását; de egyszersmind felujult bennünk őscink háromszázados bátor küzdelmeinek s csüggedni nem tudó vallásosságának emlékezete; s bár az adott fényes áldozat s erőtlenségünk tudata megdöbbsentett: de a kereszténység nagy tanítójának feldő szava jutott eszünkbe: „mit féltetek? ha akkora hitetek volna, mint egy mustármag, hegyeket mozdítánátok ki helyökből!“ s mi az égi szóból hiterőt merítve, akkor mindjárt himondottuk: „Igen! Isten dicsőségére, szent egyházunkért áldozunk!“

Ismét telt az idő, Tiszteletes Szent Ekklézsia! Vártuk az alkalmat s viszonyaink kedvező alakulását. Az első bekövetkezett. A fiók ekklézsia anyaegyházzá lett mult évi október 2-án derék új papunk s szeretett püspökünk apostoli buzgósága és ékes szólásuk bűbája elragadott mindenkit, a ki első isteni tiszteletünkön jelen volt; oly dicsőséggel vezették be az unitarizmust a főváros legkitünőbb köreibe, a mit alig várhattunk. Megjelenésünk mutatta, hogy ismernek, de a rokonszeny is elveink és tanaink iránt világos jelekben nyilván-

nult. Oly kezdet volt ez, Tiszteletes Szent Ekklézsia! melyet megelégedéssel igtathatunk történetünkbe s melyre a késő kor büszkén emlékezhetik vissza. Hogy a hatás általános volt, látszott a főváros kedvező közhangulatából, mit a sajtó és társadalom élénken fejezett ki, hogy hiveinket felvillányozta, látszott az azótai tetemes áldozatokban.

A mi sziveinkben régóta melengetett, szándékunk is határozott alakot ekkor öltött, és most, ha későn is, azt megvalósítva, a Tiszteletes Szent Ekklézsiának és választott kebli Tanácsnak bemutatni szerencsések vagyunk.

Én és kedves nőm Mike Róza adni fogunk a kitett czélra öt éven át tiz-tiz forintot, együtt 50 forintot alaptőke gyanánt, tizet-tizet és így 50-et papi kebébe elkölthetőleg; Juliska és Róza szeretett leányaink az uri Szent asztra egy alsó aszta s egy felső Szent edény takarót. Az első brüsszeli fejr csipkeszövet, a második bibor vörös nehéz selyem bársony, mindkettő arannyal himezve, az első aranycsipkeszegélylyel, utóbbi aranybrocatrojjal díszítve és selyem bélléssel borítva. Meg lehet, hogy lesznek, a kiknek kezdő, ifju-egyház viszonyaival özsze nem hangzónak fognak ezek feltűnni. A mi lelkünk a főváros ragyogó szépségét, az itteni régi egyházak gazdagságát s azon szebb és fényesb jövőt tekintette, a milyennek évtizedek vagy tán egy század múltán szeretett kis unitárius anyaegyházunkat képzeljük, óhajtjuk és a minővé tenni szent lelkesedéssel törekszünk. Legyenek e tárgyak olyanok — gondolák kedves gyermekeink — a mire önérettel nézhessen mindig a buzgó unitárius, mutassák azok a mi válásunk hiveinek áldozatkészségét késő századokig.

Nem titkolom el Tiszteletes Szent Ekklézsia! hogy bármely csekély is ez adomány ahoz képest, a mit tenni szivünk vallásos érzelmé ösztönzött volna, még is mostani viszonyaink között ez is tetemes áldozatunkba került. De mi ugy vagyunk meggyőződve egyen egyen, hogy angol hitrokonink meghálálhatatlan nagylelkűsége a lét vagy nem lét válságos keresztutjára állított. Vagy képes szivünk föllelkesülése mindnyájunkat tehetségünkhez képesti önmegtagadó erőfeszített áldozatra birni s ez hasonló hatást fogván gyakorolni erdélyrészi hitrokonainkban: erkölcsi erő kifejtésünk a bennünk helyezett külső bizalomra teljesen méltóknak bizonyít s ekkor anyaegyházunk örökre meg lesz alapítva; vagy az önzés, kishitűség és szűkkeblű felfogás rideg közönyünkből s szóáradatban nyilatkozó terméketlen buzgólkodásunkból kiemelni nem bir, életképteleneknek fogunk találatni önerő és áldozatkészség hiánya miatt, s akkor egy-két év mulva korábbi tengő létünkbe tán egy századra is visszasüljedünk, a honnan bizonytalan ha kiemelkedünk-e még egyszer vagy soha sem.

Tiszteletes Szent Ekklézsia és kebli választott Tanács! Minden szép és nagy, áldozattal, minden áldozat önmegtagadással jár. Csak az igaz erény-gyakorlás, a mit önmagunktól s mieinktől vonunk el a közügy javá-
ra, a mi épen dicsővé lesz, ha tán némileg sorsunk koczkaztatásával is jár. Ezért kedves az, Isten és emberek előtt. Fölösleget adni: nem áldozat. Ha mindnyájan adunk, a mit lehet, még némi önmegtaga-

dással is, akkor, habár czélt nem értünk, lelkünk nyugodt lesz s elmondhatjuk nemzeti költőnkkel, hogy szeretett egyházunk iránt: Megfizettük mind, mivel csak tartozánk!

Óhajtjuk, hogy a Tiszteletes Szent Ekklézsia által ne értsünk félre s csekély adományunk atyafiúi szerető szívvvel fogadtassék.

A Tiszteletes Szent Ekklézsiának és kebli választott Tanácsnak
Budapest, május 14. 1882. az urban szerető atyjokfia:

J a k a b E l e k.

Pünköst első napján, isteni tisztelet alkalmával, elérzékenyült szívvel és örömkönyekkel szemléltük az urasztalát az ő ékességében. Nagy keresztény öröm szállott meg mindnyájunkat. Tehát a mi imádkozási termünkben külsőleg a legszentebb, az urasztala, az mégis a miénk már, unitárius szent buzgóság szüleménye. Valódi pünkösti ünnepünk volt.

El is mentünk isteni tisztelet után Hajós János gondnoknak és Derzsi Károly lelkészünk vezetése alatt számosan a kegyes adományozó urhölgyek lakására, megköszönni, szívből megköszönni a nagy örömet, melyet nekünk mindnyájunknak szereztek nagybecsű adományuk által. Itt megint könyezve beszéltünk és örvendeztünk a nemeslelkű család tagjaival, megelőzőleg azonban Hajós János gondnok az ekkla nevében s megbízásából a következő szavakkal nyújtotta át az ekkla köszönő iratát:

Nagyságos Asszony és Kisasszonyok, Tisztelt Kedves Hitrokonaink!

Budapesti unitárius egyházközségünk megbízásából eljöttünk szíves köszönetet mondani azon önmagokban is értékes, de az ösztönt adó vallásos kegyeletnél fogva még becselebbé vált ajándékokért, melyekkel Nagyságtok kegyessége, hitünkhöz való ragaszkodása, áldozatkészsége, munkaszerete s a kézi munka nagyságát és művészi kivitelét tekintve, hozzáteszem, tündérujjaiak egyházunk urasztalát feldiszitették.

Nem kell a költőkre hivatkoznunk, mert saját lelkünk világa igazolja azon állítást, hogy a szeretet oly gazdag, oly hatalmas érzés, melyet nincs szó, nincs toll, mely méltóan kifejezzen. De én azt hiszem, az emberi kebel minden kiválóbb érzése ilyen és ilyen a hála is.

Azért meg sem kísértem áradozó szavakban kifejezni öröm- és hálaérzésünket Nagyságtok e nemes tette felett. Hanem elmondom budapesti egyházunk igaz, őszinte köszönetét a közvetlenség melegével és egyszerűen; egyszerűen annál inkább, mert azon köszönő irat, melyet Nagyságtoknak egyházközségünk és annak egyes tagjai nevében kézbesíteni szerencsénk van, ha ki nem meríti is lelkünk érzelmeit, de rámutat azon érzelmek és eszmék nemességére, gazdagságára, melyekkel e kedves ajándékokat fogadtuk s megköszönni óhajtánk.

Hanem szabad legyen azon lelki hatást pár szóval ecsetelnem,

melyet Nagyságtok e szép és értékes ajándékai egyházunk megalapítása körüli munkálkodásunk tekintetében is reánk gyakoroltak. Mi egy nagy vállalat küszöbén állunk. Oltárt akarnánk emelni az egy Isten tiszteletének az ős Duna mentén és a magyar baza fővárosában. Nagy és szent a cél, melyre törekszünk; de a kivitel lehetősége, csekély erőnket tekintve, sokak előtt legyőzhetlen akadálnak tűnhetik fel, s ha komolyan utána gondolunk, nem egyszer merül fel lelkünkbe is a kételynek azon kérdése, vajjon munkálkodjunk-e tovább és osztozhatunk-e előbb-utóbb a kivitel sikerének magasztos örömeiben? De a vallásos érületnek ily magasztos nyilvánulásai, az önerejével birkózó áldozatkészség, a milyennek megragadó példáját látjuk nagyságtoknak e fényes ajándékaiban is, jótévéleg hatnak reánk, eloszlatják kétségünket, buzdítanak a törekvésre. Nagyságodék e nemes vállalatunk kezdetén leptek meg bennünket áldozatkészségükkel s kitartó munkásságuk e szép gyümölcseivel, arany szőlőfürtököt, buzakalászokat hintegetnek munkásságunk göröngyös útjára s ezek által támogatván lelki erőnket, vallásos ihletséggel adják számunkra a nemes jelszót: tovább, tovább... és csak kitaratás.

Legyen tehát köszönetünk kiterjesztve azon támogatásra is, melyet lelki erőnk ez által nyert.

Isten tartsa meg Nagyságodat, mint emelkedett lelkületű anyát, ki a vallásos kegyeletet oly sikerrel beoltotta kedves leányaiba; tartsa meg kedves leányait, kikben oly kész talajra talált a vallásos érület s áldja meg kedves családjuk fejével, ez áldozatban is osztozó buzgó hitrokonunk Jakab Elekkel együtt oly lelki örömökkal, a minőket önnaguk kívánnak maguknak.

Azután felolvastatott az ekkla köszönő levele, mely így hangzik:

23--1882.

E. K. T.

Jakab Elekné szül. Mike Róza urasszony, Jakab Juliska és Jakab Róza k. a. ő Nagyságaiknak tisztelettel ajánlva.

Szeretet a vallás, Isten is szeretet.

Szeretet az erő, mely összetart, éltet.

Szeretet szól: „legyen!” s szavát követi tett

Lelkével élteti, mit egyszer épített.

Szeretet áld, jót tesz, dicső az áldozat,

Mit a szív mélyéről szeretet osztogat.

Midőn nagyságtoknak ama Nagylelkű áldozatért a budapesti unitárius egyházköztség áldozati asztalára nemes szívvvel ajándékozott nagybecsű és értékű asztalterítőért s pohártakaróért az egyházköztség nevében s határozatából hálás köszönetünket leirt szavakban is kifejezni akarjuk: mélyen érezzük e feladat nehézségét. Érezzük, hogy vannak a kebelnek mély érzelmei, melyek a nyelvnek és tollnak megtagadják a tiszta találó kifejezést; érzelmei, melyek veszíteni látszanak eredeti tartalmukból azonnal, mihelyt azokat szavakba önteni próbáljuk. Ez érzelmei közé tartozik a köszönet, a hála, melyet Isten — úgy látszik — ép arra teremtett, hogy örök fizető adóssává legyen a jótékonyságnak, emberszeretetnek.

Szent és nemes volt nagyságtok részéről az elhatározás; szentebb és nemesebb a munka, a kivitel; legszentebb és legnemesebb a keresztényi szeretet, mely az elhatározásban lelkesítette, a munkában bámálandó kitartásra ösztönözte.

A drága kenettel öntve már az oltár; szeretet öntötte-illata égbe száll. Új, meg új tavasz jön; a szőlőtő, melyet a szeretet plántált, annak melegénél mindig újra kihajt s arany-fürtöket hoz. Tavaszt nyár követi s egyik gazdag kalász vidám ömlengéssel hajlik a másikhöz. Arany-fürtök, arany-kalász és levelek — méltóan jelzik s jellemzik a nemes szívet.

A jöltevés nehéz, a köszönet nehezebb. Igaz jótéteménynek önmagában van legszebb jutalma. A jótékonyág ungyala a szivekből titkon indul, halkkal közelg s dúsan megrakodva lep meg; a köszönet, bár tisztán és ékesen zengeni szeretne, épen e meglepetésben szavát veszti s néma marad. Csak mélyre hathat a mi mély.

Mi megörökítjük nagyságtok gazdag ajándékát egyházközségünk aranykönyvében; de megörökül az az Urasztalán, hol méltó helye van. Ott fog beszélni az némán önmagáról a nemes szivekről s a munkás kezekről. Ennél is többet tesz..... Emlékezetbe hoz lefolyt századokat, a szeretet nagy Mesterének búcsuvacsoráját; tanuja lesz sok hívő szív érzelmeinek, hálájának, bánatának s megszámlálja a könyeket a mint azok aranytűkre sugáriban megfűződnek. Ez lesz majd a hála, ez az emlékezet, buzgó szeretetért a viszonyszeretet. Ez lesz a jutalom, ez lesz a köszönet. Isten is megáldja azt, ki áldva szeret!....

A budapesti unitárius egyházközség nevében a kebli tanács 1882. május 19-én tartott üléséből.

Hajós János,

egyházközségi gondnok, mint világi elnök.

Derzsi Károly,

lelkész, mint egyházi elnök.

Murányi Farkas Sándor,

jegyző.

Mire hosszas éljenzés következett. Jakab Elek t. barátunk mélyen meghatva felelt a maga s családja nevében Hajós beszédére és az ekkla köszönő levelére; szavainak rövid foglalatja a volt, hogy valamint eddig is, ugy most s jövőben is mindig szeretettel ragaszkodtak szent vallásukhoz, a mit tehettek érette, azt igaz keresztény szívvvel tették s teszik ezután is minden módon s a hol lehet áldozattal is. E meleg szavakra megint hosszas s igazán szeretetteljes éljenzés következett.